

A vadkár kérdése.

Bármilyen körültekintéssel és alapos megvitatás alapján készül is egy törvény, természetes, hogy egy bizonyos idő múlva, egyszerűen azért, mert az idő eltelt és a körülmények megváltoztak, elévül. Ilyenkor annak reformja, a megváltozott viszonyoknak vagy felfogásnak megfelelő átalakítása szükségessé válik.

Igy áll a helyzet a vadászati törvénnyel is, melynek megalkotása óta nem hiába múlt el 53 esztendő. Fejlődött a vadtenyésztés, növekedett a vadállomány és fejlődött óriási mértékben a gazdasági élet. Ezért ennek a törvénynek is nem egy része szorul a megváltozott viszonyoknak megfelelő változtatásra.

Ez a szükség nem most merült fel. Több ízben szóba került már, ha nem is törvényjavaslat alakjában, hanem a körülményeket jól ismerő közéleti egyéniségek kellően megindokolt nyilatkozataiban.

Érdekes, hogy a különféle kormányok, bár ismerhették a viszonyokat, mindezideig vonakodtak a vadászattal kapcsolatos kérdéseket megvitatás tárgyává tenni. A hangulat aggodalmasnak látszott. Attól lehetett tartani, hogy a vadászat ellenségei kerekedvén felül, egy törvényreform magát a vadászatot tenné tönkre. Még érdekesebb azonban az, hogy az újabb időben egy ezzel egyenesen ellentétes hangulat erősödött meg, melynek nemesak hivatalos helyen van erős támasza, hanem az országos intézkedések megalkotása körül nagy súllyal bíró egyéniségek között egész sereg szószólója van. E hangulat alapja az az elgondolás, hogy az egész ország egy nagy vadászterületté váljon.

Amennyire hibásnak kell tartanom az első álláspontot, mert a vadászatnak, mint testet-lelket üdítő egészséges sportnak, mint a népelelmezés kétségtelenül hatékony eszközének, mint a vadászat és vad értékesítéséből hasznot hajtó üzemágnak, fontos szerepe van és ezért annak tönkretetele a legtárgyilagosabban ítélve a közérdekkel ellenkeznek, ép annyira hibáztatható az a túlzott álláspont, mely a vadászat és vadtenyésztés mértektelen fejlesztését országos érdeknek tünteti fel.

A vadászat, helyesebben kifejezve, a vadászati jog, nem más, mint a földtulajdon szoros tartozéka és mint ilyen, a vadászattal kapcsolatos előny vagy hátrány nem különbözik a földtulajdonnal járó vagy a föld hozadékát képező egyéb jelenségektől.

Szándékosan említettem meg a vadászatból eredő haszon mellett az abból eredő kárt is. Mert kétségtelen, hogy amint a vad lelövése, értékesítése, a vadászat gyakorlása, mint sport előnyt jelent, épúgy a vad által okozott kárt vagyis azt a pusztítást, melyet a vad a föld terményeiben tesz, a vadászat okozta kárnak kell tekinteni. Mikor a vadászat elleni hangulat kifakadásait

halljuk, — nem egyszer a demagógiára emlékeztető módon — éppen a vadászat okozta kár szolgáltatja az indokolást.

A vadászatnak ezen kettős jelentősége teszi elodázhatatlanná a vadászati törvénynek olyan reformját, mely a vadászból eredő hasznot úgy biztosítja, hogy a földtulajdonos ne szenvedjen kárt.

Az 1883:XX. t.-e. megkülönböztet oly területeket, melyeken a tulajdonos vadászati jogát gyakorolhatja, vagyis a 200 kat. hold nagyságot elérő egy tagban fekvő földbirtokot (önálló vadászterület), *b*) az ennél kisebb, de bekerített kertet, szőlőt vagy szigetet, *c*) az együttesen legalább 200 kat. holdat kitevő, egyenkint legalább 50 hold nagyságú birtokokat, melyek a vadászati jog gyakorolhatása végett egyesülnek, (egyesített vadászterület) és *d*) az ezen kategóriákba nem sorozható területeket, melyek tulajdonosai a vadászati jogot területükön szabadon nem gyakorolhatják és amely területek vadászati joga községenként együttesen vagy, ha 2000 holdnál nagyobb, legalább 2000 holdas részletekben bérbeadás útján értékesítetik. Ezt fenntartani szükségesnek tartom.

A törvény a területek fenti megkülönböztetésével egyúttal különbséget állapít meg a tulajdonosokat illetőleg is abból a szempontból, hogy van olyan vadászati jog-tulajdonos, aki jogát gyakorolhatja és van olyan, aki azt ne gyakorolhatja. Mikor tehát a vadászatnak a földtulajdonhoz való szoros kapcsolatáról van szó és arról, hogy a vadászból eredő haszon és kár kit illet meg, természetes, hogy csakis az jöhet szóba, mint hasznot élvező vagy kárt szenvedő fél, aki a vadászati jogot gyakorolhatja, tehát az önálló vagy egyesített vadászterület, illetőleg bekerített terület vagy kert tulajdonosa vagy tulajdonosai és a vadászati jogot együttesen értékesítő tulajdonosok csoportja. Ebből folyik a következő alaptétel: *Amint a vadászati jog a földtulajdonjogtól el nem választható, úgy a vadászból eredő haszon és kár a vadászati jog gyakorlásának tartozéka, vagyis: akié a föld, azé a vadászati jog, aki a vadászati jogot gyakorolja, azé a vadászból eredő haszon és kár.*

A vadászati jog gyakorlása nem tévesztendő össze a vadászat gyakorlásával. A vadászati jogot a tulajdonos nemcsak akkor gyakorolja, mikor vadászik, vagyis a vadászatot gyakorolja, hanem akkor is, mikor vadat tenyészt, vadat értékesít, a vadászatot bérbe adja, más által vadásztat, vagyis a vadászati joggal kapcsolatos bármily tevékenységet fejt ki.

A vadászati jognak a földtulajdonnal való kapcsolatából folyik a második alaptétel: *a vadászati jog gyakorlására jogosult egyedül illetékes döntené abban, hogy vadászterületén, milyen és mennyi vad legyen.*

Ennek megállapítását azért tartom szükségesnek, mert a vadászat túlzó pártfogói ezt — úgy látszik — nem akarják elis-

merni. Van földművelésügyi miniszteri leirat, amely kimondottan kötelezővé akarja tenni a vadállomány szaporítását a községi bérelt vadászterületeken a tulajdonosok megkérdezése nélkül. Azok a miniszteri rendeletek, amelyek a vadászati tilalmi időket szabályozzák, egyes vonatkozásokban egyenesen akadályai annak, hogy a tulajdonos a vad létszámot belátása szerint szabályozhassa.

Megvallom, hogy ha szélsőséges nézetről van szó a vadászatkal kapcsolatban, akkor kevésbé tartom veszélyesnek azt a szélsőséget, mely a vadászatban csak kárt okozót lát, mert nincs olyan kár, melyet megtéríteni ne lehetne. Jobban aggódok olyan irányzat felülkerekedése miatt, amely a vadászatnak, a vadászati lehetőségeknek programszerű fokozását célozza. Mint ilyen, talán beillik a mai, fájdalom, nagyon elterjedt és nálunk nyíltan vallott elgondolásba, mely hazug közgazdasági elvek hangoztatása mellett, hamis etikai felfogásnak hódolva, a boldogulást a szórakoztatásra és az ezzel kapcsolatos idegenforgalomra alapítja és az országot egy nagy szórakozóhellyé akarná varázsolni, de veszélyes, szabadjára engedi a fantáziát, annak pedig határa nincs.

Teljesen téves az a felfogás, mely a vadászatban csak sportot lát és annak alapján bírál. A vadászatnak, a vadászati joggal kapcsolatos kérdés-komplexumnak olyan sok egyéb jogi, gazdasági stb. vonatkozása van, hogy annak egyedül a vadászat gyakorlása szempontjából való megítélése feltétlenül helytelen megállapításokhoz vezet. Ez a kérdés is csak úgy bírálható el helyesen, mint a földtulajdonnal járó minden más jogositvány.

A kapitalizmusnak egyesek által vitatott, de még mindig megdöntetlen elvé szerint, a haszon biztosítása, a haszon elérése az a cél, amely a gazdasági életben a helyes irányjelző.

Ha a vadászat kérdését is ebből a szempontból nézzük, akkor annak minden vonatkozásában megtaláljuk a követendő irányelveket:

Az alaptétel tehát ez: biztosítani kell azt, hogy a vadászból származó haszon nagyobb lehessen, mint a vadászat okozta kár.

Hogy a haszon mennyivel lesz nagyobb, mint a kár, azt részben természeti adottságok határozzák meg, másrészt az üzleti élelmesség, amely a gazdasági életben mindig döntő lesz.

Ha a felsorolt alapelvek mellé néhány meghatározást fűzünk, rendelkezésre áll az anyag, mely a vadkárkérdés rendezéséhez szükséges.

A vadászból származó haszon: a vadászat gyakorlása (sport), az elejtett vagy elfogott vadnak értékesítése (üzlet), vagy ezen tevékenységeknek egészben vagy részben másra való átruházása ellenérték fejében vagy anélkül (a vadászati jog értékesítése).

A vadászból eredő kár: *a vadászat gyakorlása folytán bekövetkezett rongálások saját vagy idegen vagyontárgyakban és a vadak által a mező- és erdőgazdasági terményekben okozott károsítások: vagyis a vadkár.*

Az elsővel részletesen nem foglalkozom, mert a saját vagyonban okozott kárt mindenkinek viselnie kell, aki a vadászati jogot maga gyakorolja vagy hasznosítja; az idegen vagyonban okozott kár megtérítése tekintetében a bírói gyakorlatnak kialakult megállapításai vannak.

A vadkár kérdése a vadászati jognak egyik legfontosabb vonatkozása. Ahhoz, hogy a vadkár kérdésének elintézéséhez megtaláljuk a helyes utat, szükséges tudnunk, hogy mi a vadkár?

A válaszadás nem egyszerű, mert egy másik kérdés folyik az elsőből: mi az a vad, amelyik által okozott kár vadkárnak minősül?

A vadászat gyakorlása, vagyis az a körülmény, hogy a kérdéses állatvadászat tárgyát képezi-e vagy nem, nem irányadó, mert pl. az üregi nyúl nagyon érdekes sportot jelentő vadászatot nyújt, mégis az általa okozott kárt vadkárnak minősíteni nem tudom, amint az ürge, höresög vagy borz által okozott kárt sem tekinti senki vadkárnak. Éppen úgy nem tekinthető az okozott kár szempontjából vadnak a vadréce, a vadlúd, ahogy a vadgalamb által okozott kár sem vadkár. A tenyésztés ténye sem lehet irányadó, mert egyrészt tenyésztenek olyan vadat is, mely által okozott kár nem vadkár, ilyen pl. a róka, másrészt vadkárt okozhat olyan vad, melyet ott, ahol van, nem is tenyésztenek: pl. szarvas, vaddisznó.

Hazánkban nincs annyi a vadkár szempontjából tekintetbe vehető vad, hogy azoknak felsorolása ne volna lehetséges. Szerintem tehát a vadkár meghatározása a következő: *vadkár az a mezőgazdasági vagy erdőgazdasági kár, melyet a szarvas, dämvad, őz, vadsertés, mufflon (?), nyúl vagy fácán okoz.*

A vadászból származó haszon és kár, előny és hátrány megfelelő aránya biztosítja a vadászati jognak közgazdasági értelemben helyesnek tekinthető gyakorlását. Ennek a helyzetnek az elérését kell a törvénynek biztosítani azáltal, hogy a vadászati jogtulajdonosnak megadja a lehetőséget, hogy ezt a megfelelő arányt, a helyi körülmények mérlegelésével, saját elgondolása szerint elérje.

Amint a törvény feladata a vadászból eredő hasznot biztosítani, ép úgy elsőrendű feladata eldönteni, hogy kinek a terhet képezi a vadkár. Minthogy a fentiek szerint a kár azt terheli, aki a vadászati jogot gyakorolja, *a törvényben kell gondoskodni arról, hogy az a földtulajdonos, ki a vadászati jogot nem gyakorolhatja, a vadászból eredő terhet ne viseljen.* Ennek

egyedül helyes és méltányos módja az, hogy a földbirtokán keletkezett vadkár neki megtérítessék.

A vadkártérítéssel kapcsolatban három kérdést kell eldönteni: 1. Ki követelheti a vadkártérítést? 2. Ki tartozik a vadkárt megtéríteni? 3. Milyen vadkár térítendő meg?

Az a tétel, hogy akié a vadászati jog gyakorlása, azé a haszon és a kár, az első két kérdésre választ ad.

Aki birtokán a vadászati jogot nem gyakorolhatja, az a birtokán az erdő- és mezőgazdasági terményekben keletkezett vadkár megtérítését joggal követelheti.

A vadkárt megtéríteni az tartozik, aki azon a területen, amelyen a megtérítendő vadkár keletkezett, a vadászati jogot gyakorolja.

Vagyis vadkárt csak az követelhet, kinek birtoka nem önálló vadászterület és azon a vadászati jog másokéval együttesen hasznosítatik. A kárt pedig annak a közösségnek kell megtéríteni, mely a vadászati jogot gyakorolta, hasznosította, vagyis bérbeadta.

Ez az eljárás merőben eltér ugyan a régi vadászati törvény szerinti gyakorlattól, de szerintem feltétlenül igazságosabb és gyakorlati szempontból előnyösebb, mert kevesebb lehetőséget nyújt a visszaélésekre és biztosítja a valódi kár megtérítését, végeredményben pedig lényegében nem más, mint egy feltétlen helytálló alapelv tárgyilagosa érvényesülése.

A fentiek értelmében csak az erdő- és mezőgazdasági terményekben keletkezett vadkár térítendő meg, ennek az elvnek helyességét nemcsak az elmondottak bizonyítják, hanem az 1883. XX. törvénynek fenntartandó 2. §-a is, amely a földtulajdonosnak a vadászati jog gyakorlását megengedi a 200 kat. holdnál kisebb birtokon is, ha „kertileg műveltetik és kerítéssel vagy árkolattal el van zárva, belső telket, szőlőt vagy állandó szigeteket képez.“ A kertileg való művelés fogalmát nemcsak a föld mikénti megművelése határozza meg, hanem a termelvények fajtái is és ezért a kertileg való megművelés fogalma alá azok a területek tartoznak, ahol olyan termények termelődnek, amelyek kerti művelést igényelnek pl. zöldség, virágfélék, gyümölcsök. Tehát a kertképen művelt terület tulajdonosa a vadászati jogot saját területén gyakorolhatja, ha „kerítéssel vagy árkolattal“ el van zárva, vagyis tőle függ, vajjon akarja-e gyakorolni a vadászati jogot avagy nem. A fentiek értelmében tehát nem tartozik azok közé, kik kártérítésre igényt tarthatnak. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy *a szántóföldön termelt kerti veteményekben vagy gyümölcsfáknál mutatkozó vadkárért megtérítés nem jár. Ép így nem jár megtérítés ugyanezen alapon a belsőség területén bekövetkező vadkárért sem.* Az 1883. XX. tv. 2. §-a idevonat-

kozó 2-ik bekezdése, amely a kerítésre vagy árkolásra vonatkozik, előfeltételnek tekinti, hogy a terület „*el legyen zárva*“ a kárt okozó vadtól. Ez lényeges meghatározás, mely a vadkárcsökkenés céljából elrendelhető elkerítésre nézve is irányadó.

A vadkár-megtérítés *csak* annak a vadászati jogtulajdonosnak hasznát biztosítja, aki a vadászati jogot nem gyakorolhatja. Ezért az igazságos, törvényes intézkedésnek gondoskodnia kell arról is, hogy az a vadászati jogtulajdonos, aki jogát gyakorolhatja, úgy biztosíthassa magának a hasznot, ahogy akarja.

Ezt kétféleképpen érheti el: 1. A vadászatból származó haszon emelése által, vagyis a vadászat értékének emelésével, az állomány növelésével, vagy minőségi javításával, úgy hogy vadászattal járó károsodás esetleges emelkedése dacára, a haszontöbblet növekedik. 2. A vadászatból származó károk, elsősorban a vadkárok megelőzése, csökkenése által.

A vadkár megelőzésnek két módja van: 1. *A vadállomány szabályozása, csökkentése.* 2. *A vad elzárása attól a helytől, ahol kárt okozhat.*

A vadállomány szabályozásának, csökkentésének kérdését az alaptétel szabályozza, amely szerint *a vadászati jog gyakorlására jogosult egyedül illetékes* dönteni abban, hogy a vadászterületen milyen és mennyi vad legyen. Ezt a vadászati tilalmi idők helyes megállapítása teszi lehetővé.

Nem akarok itt az utóbbi időkben divatossá vált eljárással foglalkozni, amely minden évben, néha még évközben is, változtatásokat eszközöl a tilalmi idők megállapításában. Amikor egy ilyen fontos kérdés rendezésére gondolok előfeltételeknek tekintem, hogy az meggondoltsággal, a körülmények és vonatkozások komoly mérlegelésével történik és hosszabb időre terjedő nyugalmi helyzetet teremt.

A vadászati tilalmi idők olyan rendezése kívánatos tehát, amely lehetővé teszi az állományszabályozását, vagyis annak fokozását éppen úgy, mint csökkentését. Ezért nem tartom elegendőnek azt megállapítani, hogy valamely vadnak vadászata mikor gyakorolható, hanem *olyan esetekre való tekintettel, amikor egy vad túlságos elszaporodását a tilalmi idők betartásával nem lehet azon korlátok közé szorítani, amelyeket a vadászati jog gyakorlására jogosult megtartani óhajt, szükséges a lehetőséget megadni arra is, hogy a tilalmi időt egyes területekr, egyes vadakra, bizonyos időre felfüggesztessék.*

Megvallom, hogy az 1883. XX. törvényben megállapított tilalmi időket általános szempontból sokkal megfelelőbbnek tartom, mint a most érvényben levőket, mert az állományszabályozási lehetőséget jobban biztosítják. Néhány változtatást mégis szükségesnek tartanék: a szarvas és dámbika tilalmi idejét 8 hó-

napra tervezném, a szarvasnál november 1-i vagy december 1-i, dämvadnál január 1-i kezdettel; a szarvastehénnél 7 hónapi tilalmat tartok helyesnek február 1-i kezdettel, a dämtehénnél ugyan csak 7 hónapi tilalmat április 1-i kezdettel, őzbaknál 7, sutánál 9 hónapi tilalmat október 1, illetve november 1 vagy december 1 kezdettel, vaddisznóra 3 hónapi tilalmat tartok indokoltnak április 1-i kezdettel. Végül a fácán és nyúlnál az 1883. XX. szerinti tilalmi idő visszaállítását (február 1-től augusztus 15-ig) tartom szükségesnek.

A tilalmi idő felfüggesztésének lehetősége nemcsak azért szükséges, hogy a túlszaporodott vadállományt csökkenteni lehessen, hanem azért is, hogy olyan esetekben, amikor valamely vadászati jog gyakorlója a vadkártól való védekezés során a vadállományt csökkenteni akarja, meg lehessen állapítani, ki az, akinek az érdekeit a csökkentés sérti. Ebből megállapítható az is, hogy ki az, aki a vadállomány apasztását megakadályozhatja és ezért a lelövési engedélyt kérelmezőt, tekintet nélkül arra, hogy egyébként jogosult-e vagy nem, kártalanítani tartozik.

A tilalom felfüggesztésének keresztülvitelét úgy képzelem, hogy azt bármely vadászati jog gyakorlására jogosult kérheti, ha annak szükségét látja. A tilalmi idő felfüggesztése csak az illető vadra érvényes tilalmi időszak folyamán kérhető a következő tilalmi időszakra vonatkozólag.

Ilyen kérelem benyújtása esetén a Földművelésügy Miniszter közhírré tenné, hogy a lelövési tilalomnak a megjelölt területen, a kérelmezett vadra nézve a következő tilalmi időszakra való felfüggesztését kéri. Ez ellen a felfüggesztés ellen bárki óvást emelhet, ami a felfüggesztést érvényteleníti és azt eredményezi, hogy ezután addig, amíg maga az óvástemelő nem kéri az illető területre nézve a tilalom felfüggesztését, a kérelmezett területen a kérelmezett vad által okozott minden vadkárt viselni, tehát a vadászati jog gyakorlójának megtéríteni tartozik. Természetes, hogy óvást nemcsak magánember gyakorolhat, hanem amennyiben az közérdekűnek látszik, a Miniszter is gyakorolhatja úgy, hogy a tilalomfelfüggesztési kérelmet elutasítja. Ily esetben természetesen a kártalanítás a Kincstárt terheli.

A vadkármegeelőzést a vadállomány szabályozása nem minden esetben tudja biztosítani és lehetnek esetek, amelyekben a tilalmi idő felfüggesztésével sem érheti el a vadászati jog gyakorlója, hogy gazdasági kárt ne szenvedjen. Ez csak akkor következhetik be, ha a kártokozó vad szomszéd területről jön és nem akad senki, aki a tilalmi idő felfüggesztése ellen óvást emelvén, a kártérítést magára vállalná.

Ilyen esetre a törvénynek olyan intézkedése szükséges, amely szerint az, aki a vadászati jogot gyakorolja azon a szomszédterü-

leten, amelyről a kártokozó vad jön, kötelezhető legyen a birtokhatárt úgy elkeríteni, hogy azon a kérdéses kártokozó vad át ne jöhessen. Ez természetesen nem vonatkozik a fácán, nyul és vad-disznóra, amelyeknek elzárása szinte lehetetlen.

A határelzárást az illetékes kir. járásbíróság lenne hivatva elrendelni a károsult kérelmére, ha beigazolást nyert, hogy a tilalom felfüggesztése eredménytelen maradt és a károsult bizonyítani tudja, hogy a jó gazda gondosságának megfelelően mindent megtehetett arranézve, hogy a vadállomány csökkenjen és az elrendelő bírói szemle megállapítja, hogy a vad károsítása ennek dacára nagyobb, mint a vadászati jog gyakorlása által nyújtott haszon.

Ilyen módon a vadkár elleni védekezés és a vadászati jog gyakorlója részére lehetővé van téve, akár önálló vadászterület tulajdonosa, vagy egyesített vadászterület tulajdonosainak összessége, akár a vadászati jogot együttesen hasznosító érdekelttség legyen is az.

Csupán még arra az esetre kell a törvénynek intézkednie, hogy a vadászati jog gyakorlójának milyen eszköz áll rendelkezésére abban az esetben, ha a vadászati gyakorlását hosszabb időre (több évre) bérbeadta és a bérlő a vadállomány szabályozása tekintetében nem jár el a bérbeadó kívánsága szerint, tehát több vadat tart, mint amennyit a bérbeadó akar, vagy a kívánt létszámapasztást nem foganatosítja és a bérleti szerződésben a kár megtérítésére nézve a rendes eljárástól eltérő külön intézkedés nincs.

Ilyen esetre való tekintettel kimondandó lenne: *a vadászat gyakorlásának több évre történt bérbeadása esetén, ha a bérlő a vadászati jog gyakorlójának a vadászterületen tartható vadmenyiség tekintetében kifejezett kívánságához nem alkalmazkodik, a bérbeadó jogosult arra, hogy a bérletet felmondhassa olyan időpontra, hogy a felmondás megtörténte és annak érvénybelépése között legalább egy teljes vadászidény (VIII 1-VII, 31.) teljen el.*

A vadkárkérdés körüli elgondolásaimat ezekben ismertettem. Lehet, hogy azok között, kik ezt elolvasásra méltatják, olyanok is lesznek, kik ezeknek az elveknek megvalósításától a magyar vadászat jövőjét fogják félteni.

Túlságos melegen érzek a vadászokkal, semhogy elgondolásaim megfogalmazásánál tekintettel ne lettem volna a magyar vadászat jövőjére, nemcsak mert mint magam is vadászember és a vadászatnak kedvelője, hanem mert mélyen átérzem a vadászatnak nagyon fontos és értékes közgazdasági vonatkozásait.

Meggyőződésem az, hogy ezek az elvek a magyar vadászat további fejlődését, amelyet elsősorban a vadászat gyakorlóinak kell előmozdítaniok, zavartalanul lehetővé teszik és hogy azt ott, ahol arra az előfeltételek megvannak, fékezni nem kell.

Törekvésem, elgondolásaim alapgondolata az, hogy *mindenki viselje a vadászat örömeivel járó terheket és ne legyen senki, aki a vadászból származó olyan kárt legyen kénytelen elviselni, mely ellen nem védekezhetik és amelynek ellenértékét nem látja.*

báró Inkey Pál.

*

Die Frage des Wildschadens. Von P. Baron v. Inkey.

Das Jagdrecht ist laut der ungarischer Gesetzgebung (G. A. XX. 1883.) ein unzertrennliches Folgegut des Grundeigentums. Nun bedeutet aber dies nach Ansicht des Verfasser nicht weniger, als dass alles, was an Nutzen und Schaden der Jagd entspringt, einzig und allein dem Besitzer des Jagdrechtes zugeschrieben werden müsse. Daraus folgt hinwieder, dass diesem auch das Recht zugestanden werden müsste, frei über seinen Wildstand verfügen zu dürfen, da das wirtschaftliche Ziel des Jagdbetriebes: ein Gleichgewicht zwischen Nutzen und Schaden nur auf diese Weise erreichbar.

Das geplante neue Jagdgesetz sollte also vor allem anführen, was als schädliches Wild zu betrachten ist und als Grundsatz aussprechen, *dass alle Grundbesitzer, die ihr Jagdrecht — zufolge gewisser Bestimmungen — selbst nicht ausüben können, unbedingt auf Schadenersatz Anspruch haben und für den Schaden der Besitzer des Jagdrechtes aufzukommen hat, da er auch im Falle der Verpachtung des Jagdrechtes der Nutzniesser dessen bleibt. (Gemeinden!)*

Grundbesitzer, die das Jagdrecht selbst ausüben, werden den Wildschaden entweder durch wirtschaftliche Mehrleistungen des Jagdbetriebes auszugleichen versuchen, oder Massregel anwenden, die zur Vorbeugung bezw. Verringerung des Schadens geeignet sind. Als solche käme in erster Linie die Herabsetzung bezw. Regelung des Wildstandes, ferner die Einfriedung der Grenzen in Betracht. Die Erlaubniss zum Abschuss in der Schonzeit wäre vom Ministerium einzuholen und die Absicht ein Jahr vorher kundzugeben; wer dagegen Einwand erhebt, trägt die Verantwortung für den Schaden!

*

„La question de dégat du gibier.“ Par le Baron P. de Inkey.

Suivant la législation hongroise de chasse (loi XX de 1883) le droit de chasse est un droit inséparable sortant du droit de propriété. Donc, suivant l'Auteur, tous qui est du profit ou du dégat de la chasse, est au propriétaire seul. Il en découle donc le droit de disposer librement sur son état de gibier car le but économique de l'élevage du gibier, l'équilibre entre le bénéfice et le dégat, n'est pas à atteindre autrement.

La loi de chasse projetée devrait donc signaler tout d'abord quel est le gibier nuisible, s'exprimant, qu'en principe *tous les propriétaires qui ne pratiquent pas de leur droit de chasse ont la faculté de demander dédomagement, payable par le l'usufruitier du droit de chasse, même dans le cas de son arrende qui ne touche point le droit d'usufruit du propriétaire.*

Propriétaires, pratiquant la chasse personnellement, prévientront aux dégats soit par l'augmentation du nombre chassable du gibier soit par règles preventives aptes à les reduire. Comme tel, pourrait être pris la diminution du nombre de gibier et l'encloure du territoire. Le permis de tir pour le temps de prohibition devrait être delivré par le Ministère

d'Agriculture, et publié un an avant: celui qui en protestera, serait responsable pour les dégats causés.

*

The question of damage by game. By *Baron P. de Inkey.*

The hunting right is according to the Hungarian legislation (the Law XX. of 1883) appurtenance of landed property, the consequence of which is in the authors opinion, that all revenues and damages springing from hunting have to be ascribed to the owners of hunting right alone, and therefore they should be allowed a free hand in the disposing of their game stand, for the economical aim of hunting management: an equilibrium of benefits and disadvantages can only in this way be attainable.

The planned new game-law has to give in the first place an enumeration about the demageous game and to point out, that *all the landowners who can't practise their hunting right* — in consequence of certain enactments of the Law — *have a full claim for indemnity and that only the owners of hunting right are liable to damages, because they are remaining as the usufructories of hunting right even in cases of their leasing* (e. g. the villages!)

The landowners who are practising their hunting right will equalize the damages either by rationalisation of hunting management or by prevention respectively reduction of damages, the methods of later solution being the suitable regulation of the game stand or the fencing of borders.

The permission to decreasing game by shooting during the close-time has to be got from the Ministry, the aim concerned is to be made known one year before and anyone having an objection, is liable for indemnity.

„Kisebb műveléstechnikai kísérletek az Alföldön“

Az Erdészeti Kísérletek XXXVI. évfolyamának 3—4. számában dr. Magyar Pál közzétette a fent írt kísérletek eredményeit s a szerinte azokból vonható következtetéseket. Ezekhez óhajtók a gyakorlat szempontjából s tapasztalataim alapján hozzászólni, de nem bírálatként, hanem a jó ügy tisztázása s esetleg előmozdítása céljából. A kísérletek, kiváltképpen azok eredményeinek feldolgozása, szerfelett beható és részletes, szerény véleményem szerint mégsem terjedt ki itt-ott olyan mozzanatokra, amelyek a dolog tisztázásához szintén közrejátszanak. A levont és már a gyakorlat által való felhasználásra ajánlott következtetések egy részével pedig nem érthetek egyet.

1. *A dugványozás és ültetés legmegfelelőbb idejének megállapításánál* a kísérlet és vizsgálat nem terjedt ki arra.